„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом.

Претплата и огласи
шаљу се администрацији
а рукописи
Уредништву „Бранка“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К. 24 или 30 дин.
на по године: К. 12 или 15 дин.
на четврт године: К. 6 или 7½ дин.

Појединн бројеви стају 20 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Бранка“
налази се у кући у хлебарској улици бр. 20.

Број 92. У Новом Саду, у уторак 2. (15.) јула 1902. Година XVIII

Позив на претплату.

Крајем прошлог месеца истекла је претплата свима оним нашим претплатницима, који се на другу четврт, односно до краја јуна о. г. на наш лист претплатили.

Молимо, да нам поштовани претплатници благовремено обнове претплату, како не би било прекидања у шиљању листа. Ми не жалимо ни труда, ни трошка, да задовољимо своје читаоце, њихове захтеве и потребе, па је право, да и претплатници тачно врше своју дужност. Ми смо заиста према својим претплатницима до крајњих граница предусретљиви.

Позивајући дакле своје досадашње претплатнике, а и остали српски свет на нову претплату, дајемо од своје стране уверење, да ћемо и од сад стајати на бранику Српства у овом независном листу, који у свима околностима остаје веран правцу и путу, којима корача. Трудићемо се, да и од сада свој лист одржимо на висини српског новинарства.

Претплатна је цена „Бранику“:

На годину . . . 24 кр. или 30 дин.
На по године . . 12 кр. или 15 дин.
На четврт године . 6 кр. или 7½ дин.

А може се претплатити месечно. Месечно стаје „Браник“ 2 кр. или 2½ дин.

Претплата се шаље поштанском упутницом на Администрацију „Бранка“.

У Н. Саду, 1. (14.) јула 1902.

Издаватељство и уредништво „Бранка“.

Реч у слободном времену.

(Из круга професора учитељских школа)

Ево су нам и опет дошле ферије, слободно време, када ће се и учитељи и ученици одморити и спремити за идућу школску годину. Учитељство других народа, сретних и материјално напреднијих, састаје се о народном трошку и већа о стварима, које засецају у струку им, те тиме опет показују вољу за унапређењем својим било у моралном, било у материјалном погледу. А како је код нас? Та то сваки знаде, па не треба ни спомињати, већ жалити да је тако и желити да буде друкчије!

Од тих учитељских састанака других народа упада у очи састанак професора учитељских школа у Угарској, који се држи у Будимпешти, и почео је у суботу 5. о. м. и трајаше дандва, што је за добар рад довољно. Професори учитељских школа се састају у Будимпешти, у престоници, јер им баш то добро долази. Хоће да се боље могу чути, а и треба да се чују! Јер састанак професора учит. школа није обичан и одмање вредности састанак. Састају се људи, којима је поверена једна од најлепших задаћа: да образују учитељски сталеж, у кога је рукама просвета народна, сила, којом се народ као такав одржати може и такмачити са савременошћу на свима пољима њеним.

На овом састанку професора учитељских школа у Угарској расправљани су различити предмети и донете су различите резолуције Од тих предмета и резолуција је и ова: **Да се психологија деце као посебни и струцн педагошкој најприкладнији предмет у учитељским школама теоретски и практички узима.**

Како је ова резолуција од опће вредности, то ћу за сада бар у неколико да се на њу обазрем и упознам и широ публику са суштином самог предмета.

„Једна од најважнијих погодаба за васпитни успјех је, да васпитачи добро проуче све особине своје деце, нарочито духовне особине, те да тиме подешавају своје васпитне поступке“. Тако вели наш др. Бакић у својој „Посебној Педагогици“ (стр. 13., 14.), тако и јесте. У овоме јеи код нас недостајало и недостаје. Говорило се и радило се на образовању душе детиње, али без познавања ове. Но мало по мало ова се погрешка исправља. Напушта се данас аналогијом створена Психологија и на ову примењена Педагогика; данас се узима дете преда се, прати му се свака душевна појава, и тако се иде природнијем подешавању васпитног поступка, јер дете постаје васпитачу јаснији, одређенији предмет рада.

Испитивање. проучавање деце је до у скорашње дане било само спорадички рад и покушај, а данас је то редован посао свиколиких васпитача. Да то баш буде тако, траже, ево, и у нашем комшилуку у горњој резолуцији с намером, да се овај предмет уведе у сам школски план за учитељске школе.

Док и ми ма којим начином не дођемо до овакове резолуције и предмета у учитељским школама, ваља да видимо од колике је вредности овај предмет, ова новина за професоре учитељских школа, те и за учитеље све.

Успех познавања детета је двојак: посредан и непосредан. Непосредан је испитивање детета и овим постизавање љубави према деци, која је све то већа, што децу боље познајемо. Овим опет долазимо до све јаснијих погледа и одношаја деце према родитељима и другим старијим и обратно; овим би добили безброј сарадника, који би учили познавати децу, јер ко не зна шта је дете, тај само може бити према детету било хладан, било индиферентан у тој мери да и бега од њега; овим се у правом смислу приближити могу школа и дом родитељски; овим се рађа све то већа симпатија међу утитељима и ученицима; овим се вежу и учитељи најнижих и највиших школа, — те тако педагогика добија чвршћу основицу са теоретског и практичног гледишта.

Проучавање детета је тешка задаћа, но успех је неизбежан, кад се орно и вољно латимо посла, као што је то у Америци, а у новије доба у Енглеској и другим просвећеним земљама, где од учитеља и учитељица забавишта, па до професора великих школа, где све образованије девојке и матере воде тачно белешке из детињег душевног света од најранијих дана и тако долазе до лепог резултата, а тиме се олакшава педагошки рад и расветљава педагошка наука.

Упозоравајући овим и широ публику са споменутом резолуцијом професора учитељских школа у Угарској и препоручујући сам предмет, психологију детета, опћој пажњи, напомињем бар да не би шкодило, кад би се и професори наших учитељских школа састали бар једном у години, да и они зборомм и договором удесе и свој живот и рад према савременим захтевима. На то су баш и позвани ови професори, а власт би им морала бити на руци бар — кад их неће на то да позове!

То је моја реч у слободном времену

И.

„Српска Застава“ о нашим приликама.

Угледни београдски лист „Српска Застава“ доноси значајан уводни чланак о нашим приликама, који је, рекли би, потекао из пера самог вође либералне странке г. Јована Ђ. Авакумовића. Тај чланак има наслов „Како је код наше браће“, а гласи овако:

Стање и положај наше прекосавске браће нису ни мало завидни. Сабор у Карловцима пружа нам слику раздора и несложе, уместо што је општи интерес налагао слогу и јединство. Партизанство је тамо, на жалост, достигло кулминациону тачку, а оно је најмање имало места код људи којима је, свима скупа и без разлике политичких праваца, било најпрече: да су Срби и да браде и штите српску народност од туђинских напада.

Пратећи развој борбе и догађаја код наше прекосавске браће, ми, са ове стране Саве, с болом у души констатовасмо, да су избори за сабор извршени под притиском једне групе људи, којима на челу стоји Јаша Томић, осуђен за убијство Мише Димитријевића, једног од најбољих, најспремнијих и најродољубивијих Срба. Отуд је изборна агитација тамо, овом приликом, вођена „американски“, безобзирно и душмански, не презирући ни од каквих средстава и не помишљавајући колико у њих деоба на партије мора шкодити општој народној идеји. У својој кратковидости, да тамо партијска подељеност само шкоди општој народној идеји, ова група људи тежила је само успеху, па је бираче и застрашавала и обмањивала, само да би она победила. А власти угарске, којима је мила свака пометња и раздор међу прекосавским Србима, ишле су у тим изборима очигледно на руку људима те групе који представљају радикале прекосавске. За власти то је било сасвим природно, јер у таквој борби браће, општа народна ствар само губи, а наши народни противници само добијају.

Само под онаквим приликама, обманама и притисцима могло је бити да у собор не уђу људи искрени, карактерни и патриоте, људи на гласу са свога дојакошњег рада на бољитку народноме, као што су: др. Мих. Полит-Десанчић, др. Илија Вучетић, др. Лаза Костић, Гостовић и други. Ну ни то није било доста тесногрудости и партиској заслепљености радикалних тамошњих првака; они су отишли још један корак даље. У самоме сабору поништени су скоро сви избори који нису испали по жељи радикалне већине. Тако је поништен избор и самог Вел. Бечкеречког посланика др. Милоша Ђорђевића, против чије правилности и сама већина није могла да наведе никакве озбиљне разлоге, као што ни иначе није било основаних разлога за поништавање ни осталих оспорених посланичких кандидата.

Ма да немамо ни права, ни воље мешати се у унутрашње прилике наше прекосавске браће, ми опет, са гледишта општег, народног, морамо јако жалити, што се овакве појаве дешавају у средини прекосавског Српства Да је нашем народу тешко у Угарској о томе не може бити спора. Наши оци ушли су у те крајеве са развијеним заставама и светлим оружјем, стојећи чврсто и снажно један уз другог. Отуда су они били виђени и уважени, а њихова народна права призната и поштована. А данас њихови потомци не уживају ни она права и слободе, које се признају Јеврејима и другим још малобројнијим народностима у Угарској. То је очигледан плод поцепаности наше прекосавске браће на партије и њихове овакве међусобне борбе. За то се Мађари према Србима понашају онако, како видимо и знамо. Треба се само осврнути на догађај са др. Љубом Павловићем јединим Србином послаником на угарскоме Сабору са народним програмом, па ће свакоме бити јасно, како Мађари поступају са Србима, како их, у свакој прилици, стављају ван закона. Афера Павловићева је толико интересантна, да је вредно да је се ближе дотакнемо. Чим је ушао у сабор, окривљен је као велеиздајник, да је бајаги позивао у помоћ Краљевића Марка и Милоша Обилића, када је бран за посланика; да су српски свештеници у цркви агитовали за њега; да су ношене заставе Краљевине Србије и т. д. Ну кад ово ниско и денунцијашко средство није крунисано успехом, измишљен је против Павловића један нечувен скандал: као да је на Велико-Кикиндској жељезничкој станици шамарао неке Српчиће, што су певали „Созат“ и друге мађарске патриотске песме, па је та афера пренесена и у саборницу мађарску, а Павловић нападан тако цинички и душмански, да су ту бруку осетили и осудили чак и сами мађарски самостални листови.

Док међутим ренегати мађарски као Олаји, Веси (овај се годинама у Београду разметао као пријатељ Срба) и други тражили су, том приликом, да се Павловић одмах ухапси без решења саборског, као што је некада урађено са српским великаном Светозарем Милетићем. И на ову мађарску тесногрудост није ништа утицао ни доцније утврђени факат, да „шамарисана“ деца нису ни била Српчићи, већ, на један мах постадоше швабчићи или јеврејчићи. У својој заслепљености они су заборавили да баш овај факат искључује „кривицу“ Павловића као великог Србина још више сам онај мотив, као да се бајаги наљутио, што српска деца певају мађарске песме. А тај факат искључује ту мисао с тога, што се Павловића, као Србина, није могло тицати, какве ће песме певати Швабе и Јевреји у Угарској

Овај случај са др. Павловићем помињемо колико због своје поучности у опште, толико и још више с тога, што је врло интересантно да се цео тај скандал, сва та нечувена комедија и орука врши на догледу народно-црквеног сабора у Карловцима, у коме се данас скоро искључиво шире следбеници Јаше Томића и присталице тамошњег српског радикализма. Да збиља, кад је реч о радикализму наше прекосавске браће, нека нам је допуштена једна примедба на њихову адресу. Радикализам, са чисто партијских гледишта још се и може правдати у самосталној краљевини Србији; ну радикализам не може имати ни смисла, ни разлога међу прекосавским Србима који имају прешни задатак: да сложно браде и чувају језик и веру своју, уместо што се упуштају у западњачке авантуре и остављају широко поље народним душманима да помоћу начела: „divide et impera“ упропасте наш тамошњи живаљ, и морално и материјално.

Гледајући све ово, ми овде у Србији можемо довољно да појмимо нападе мађарске у опште, а нарочито у овој афери др. Љуб. Павловића кога ни имунитет није у стању да заштити од безакоња. Мађари, нема сумње, знају какви се догађаји спремају у Европи а нарочито на Балкану. Да ти догађаји неће бити обични: да неће бити мање судбоносни од догађаја који су претходили првом српско-турском рату 1876. године, сведочи њихова раздраженост која је у афери Павловића спонтано избила на површину. Тада су под утицајима оних судбоносних дана, извршили познату нечувену незаконитост над Светозарем Милетићем, а данас су на путу да над Љуб. Павловићем изврше такође правни злочин.

И код таквих појава и прилика за опостране Србе, изгледа да су данашњи меродавни фактори на карловачком сабору, прекосавски радикали, мање више равнодушни према свему овоме, и да не виде што се не може сакрити, да не опажају на шта Мађари иду таквим својим понашањем, чему се Срби при таквом стању имају надати. Да је код прекосавске браће мање тесногрудости, а више свести и патриотизма, овакав догађај, као што је афера Павловића, морао би неминовно утицати на сву интелигенцију и прваке прекосавске у томе правцу: да треба једном да раскину са дојакошњом политиком узајамне мржње, заваде и одвајања, већ да озбиљно приону око престанка страначке поделе у народу тамошњем, како би се, са успехом, могло припремити земљиште за измирење и слогу, која је једини спас нашем народу преко Саве и Дунава.

И ако поштујемо немешање у туђе послове, опет, као Срби, имамо и права и дужности да нашој браћи преко Саве и Дунава пошљемо овај наш искрени поздрав, што овим и чинимо са уверењем, да нас неће рђаво разумети.

Хајка против дра Љубе Павловића.

Пештански листови, а из њих и неки наши, донели су извештај са кикиндске истраге против дра Павловића, али нетачно.

У интесесу опште ствари, истине и правде јављам вам, да први дечко при суочењу са дром Љубом Павловићем није га упознао, шта више изјавио је: „Тога господина не познајем и никад га нисам видео,“ а то је онај дечко, што би требао да је највећма озлеђен и коме је услед кирења ухо тако отекло, да се и после неколико недеља познавали на њему трагови насиља (!?)

Даље Вам ништа не могу јавити, јер у интересу истраге остало треба да остане још тајна.

У предмету бечкеречке истраге, одн. оптужбе, да је Павловић у своме програмном говору рекао: Мађари су метули јарам на нас и под тим теретом стењемо, хоће да нас лише вере и школе и фундационих добара; да је рекао даље: Браћо! ова земља није никад ни била мађарска него српска, сложимо се дакле, те повратимо све натраг и српски језик и права успоставимо на њихову стару законитост, настављају се испити сведока, на које се најугледнији људи овога среза позивају. Сведоци су сви једнодушно, са највећим огорчењем и гнушањем одбили гадно подметање и изнели свесно и јасно право стање како је било, што све иде у корист праведне одбране Павловићеве.

Ради илустрације горње оптужбе, која је потпомогнута разним сведоџбама, навешћу, како се у опште врбују и заваравају сведоци на лажно сведочење против народног посланика дра Павловића.

У Куманима је истражни судија надсолгабиров Секереш дозвао увече у општинску кућу срп. пар. учитеља Д. Милетића, те га је присилио, да један оптужбени записник, на који се и оснива сва оптужба, те на основу које иште државни тужилац 2 год. робије и 4000 К. глобе потпише, што је исти, на поштену реч надсолге, да са тим записником никакве званичне употребе неће чинити, и потписао, но доцније када се уверио, да је преварен, долазио је Милетић у Бечеј неколико пута и даљу и ноћу дру Павловићу и пред сведоцима извињавао се да је преварен и молио за опроштај.

Други један и опет угледни господин је због свога положаја и опет пагоњен да потпише ту лажну оптужбу, но данас јавно изјављује, да на својој савести не може више тај тешки грех лажног сведока сносити, те ће при главној истрази све опорећи и истину изнети.

Кад се то догађа са интелигентним људима, како је тек лако просте људе завести.

О даљем току истраге известићу вас у своје време, а ми се сви уздамо у Бога и правду његову.

X.

Народно-црквени сабор.

= **Ср. Карловци**, 28. јуна.

XXIII. седница.

Као што сам већ јавио; ова седница беше врло бурна, сасвим је одговарала оној бури, која је тај дан па пољу владала. Ту буру изазвао је потпредседник др. Красојевић, који је одузео Васи Муачевићу реч, мада му је већ пре тога реч била дата, само што је Муачевић пустио радикала Радивојевића-Вачића да пре њега говори. Због тога су посланици српске самосталне странке, српске народне слободоумне странке и још некоји у знак протеста напустили саборницу.

Мада је пређе решено да седнице саборске почињу у 9 с. пре подне ипак је и ова седница требала почети у 10 с. 25 м. И ту је погажен један саборски закључак.

* * *

Седницу је отворио потпредседник др. Красојевић. Од епископа су били присутни Змејановић, Богдановић и Шевић.

Пошто је прочитан и с неким примедбама оверовљен записник, и пошто су прочитани неки поднесци, прешло се на дневни ред: на извештај ревизионог одбора.

В. Муачевић пре тога, позивајући се на закључак јучерање седнице, да се има најпре извршити верификација посланика, пита, зашто се не предузима верификација?

Потпредседник одговара, да је најпрешнији предмет извештај ревизионог одбора, а после овога прећи ће се на верификацију.

В. Муачевић прима тај одговор на знање, али констатује, да је сабор јуче друкчије закључио.

Известилац ревизионог одбора др. Ст. **Јовановић**, реферишући о раду одборском, вели да извештај рев. одбора пружа жалосну слику, да је књиговодство фондовско све друго, само не књиговодство. Вели да у књигама има коректура, уметнутих листића. Одбор се уверио, да је било отуђивања народног иметка, поједине општине, проте, манастири, па и сами митровосци, сматрали су народно добро као себи намењено. Но и поједини С. Одбори показивали су у погледу надзора лабавост, тако да има местимице и знакова саме несавесности. Подноси извештај, који је прочитао перовођа др. Бабић.

Сабор узима извештај на знање и решава, да се штампа.

Затим се прешло на верификацију.

Известилац др. Бранко **Илијић** извештава о избору свештеничког посланика за Сомбор, стапарски и суботички срез Вели, да је против овог избора уложен протест, у ком је најглавније то, што се наводи да при избору изборника беше присутан само председник, а ни један одборник Поверенице странке Јована Јовановића (пр. Илијић конзеквентно вели: „Јована Јовановићеве странке“) тражили су да буду и одборници присутни. Председник је заредио, да гласају прво они, који хоће да гласају против Купусаревића. Изборни одбор се за то време удалио, а то је незаконито. Осим тога на овом избору присуствовала је војска и полиција, што такође не сме бити. У име вериф. одбора предлаже, да се против овог избора спроведе истрага (Прима се.)

На реду је верификација световног и свештеничког посланика за старо-пазовачки срез.

После подуже расправе, усваја се, да ни један од четири посланика, који су поднели мандате не учествује у расправи о овом избору.

Известилац др. Б **Илијић** износи, да се изборни одбор конституисао у лицу најстаријег изборника Максима Живковића и најмлађег дра Р. Тешића. Онда су позвали да се приступи избору изборног одбора. На то је настала граја, те се напослетку конституише и други изборни одбор и д председништвом Јефте Матића, пароха сурчинског, а перовођа беше Г Недељковић. Оба одбора примали су гласанице. Пред Матићевом изборном комисијом пријавило се 116 изборника, те су проглашени за посланике А. Сандић и Ј. Јеремић. Пред оним другим одбором добио је Н. Петровић 113 а прота Борота 110 гласова. Против избора А Сандића и Ј. Јеремића поднесено је два протеста, а против избора Н. Петровића и Ј. Бороте нема протеста. У изборном записнику Матићева одбора спомиње се, да су чланови оног другог одбора долазили и захтевали, да и њихови бирачи ту гласају, но да избор наново почне. Матићев одбор је то одбио. Да би се испоставило, који изб. одбор беше легалан, вер. одбор предлаже истрагу.

Др. Вл. **Манојловић** не прима у целости овај предлог, доказује да је избор Николе Петровића и проте Бороте незаконит, те предлаже, да се избор Н. Петровића и проте Бороте уништи, а пошто је против Сандићева и Јеремићева избора уложен протест, да се против њихова избора одреди истрага.

Прочитани су протести, из којих се види, да су код Сандићева и Јеремићева избора само њих 18 тражили тајно гласање. За време читања Сандић више пута довикује из предсобља: То није истина! Потпредседник га није опоменуо на ред.

Др. М. **Мандић** из самог изборног записника групе Сандић и Јеремић доказује да је цео овај изборни акт ништав и незаконит. Констатује да је само њих 18 тражило тајно гласање, а 18. §. изборног реда изреком наређује 20. Међу оних 116 изборника, за које се каже да су гласали на Сандића и Јеремића има и таких који су гласали на Петровића и Јеремића као што се види из поднесене изјаве четир пароха, који су тако гласали. Није дакле истина, да су свих оних 116 гласова припали Сандићу и Јеремићу. Изборни записник групе Сандић-Јеремић каже, да су четир изборника гласали код другог одбора, а међутим је констатовано да ови тамо нису гласали. 23 изборника, који су уведени да су гласали на Сандића и Јеремића нису предали веродајнице, а ни изборни записник групе Сандић Јеремић није потписан одма, него тек накнадно. Овај сабор је начелно закључио, да се ни један од ових посланика не припуштају вршењу права. Држи да је то аномалија. Сабор треба што пре да реши који од тих посланика имају права, јер није право, да овај срез толико времена остане незаступљен. Из самог изборног записника о избору Сандића и Јеремића види се, да је овај незаконит. Против коректности Петровићева и Боротина избора нема ни једног навода. Предлаже, да се избор Сандића и Јеремића уништи, а избор Петровића и Бороте да се оверови. (Радикали иронично вичу: Живио!)

Др. Миша **Михајловић** одговара Мандићу и вели, да Мандић није казао, а-ли је ко искао јавно гласање. (Узвици: Не мора то бити!) То је доказ да су сви изборници без разлике желели тајно гласање. Доста је, ако један изборник устане и затражи тајно гласање, а њих двадесет га потпомогну. Тај приговор дакле отпада. Вели даље, да је ово исти случај као и при избору Максима Свилара и Чика-Стеве Поповића. Ако је Петровић имао већину, зашто његови изборници нису приступили конституисаној комисији, него су отишли два-три корака даље, ту код истог стола образовали другу комисију, а после накнадно хтели да гласају пред првом комисијом. Ова је сасвим законито урадила, што је Сандића и Јеремића прогласила за законито изабране посланике. Кандидатура Н. Петровића и проте Бороте није пријављена пред законитом комисијом, дакле није постојала. Он би зато мирне душе предложио, да се Сандићев и Еремићев избор оверови, али кад се тврди, да је овај изборни одбор незаконито радио, баће и он предусретљив, те је за истрагу. Али од једног не одступа, а то је: да је изборна комисија, пред којом је изабран Сандић и Јеремић, легална. Прима предлог дра Манојловића а уједно предлаже, да се Сандић и Јеремић позову, да врше своја посланичка права.

Др. Милош **Ђорђевић** неће се упуштати у појединости, него ће из аката да докаже која је изборна комисија правоваљана, а одма мора изјавити, да је овај случај: да један изборни срез шиље четир посланика на сабор, жалосна последица нашега пређашњег рада, јер од како је сабора, никад нису долазили посланички близанци на сабор. Да је сабор пре мислио на то, што сад бива, он би те близанце послао кући. У овом случају међутим врло чудно изгледа, да се шиљу кући посланици против чијег избора нема протеста, а међутим пуштају се да врше посланичка права они, који су нападнути протестом. Прелазећи на ствар изјављује, да се може примити ово, што се само говори него прима оно, што је у самом акту. У изборном записнику о Сандићеву и Јеремићеву избору није констатовано, да се изборни одбор конституисао под председништвом најстаријег изборника, а на против у изборном записнику о Петровићеву и Боротину избору то је изриком наведено. То је једна неправилност у изборном акту Сандића и Јеремића, а друга је та, што су само њих 18 тражили тајно гласање, а да се ово обави потребно је да га траже њих двадесет. Даље се из изборног записника о Сандићеву и Јеремићеву избору не види, да су дотични изборници предали веровнице, а у Петровићеву и Боротину записнику то је изриком наведено. Истину је овде лако пронаћи: Овде су код административног одбора све веровнице, и ту се може видети, да-ли је предато 116 веровница. Незаконитост је и то, што се не види, да су после избора прегледане гласанице. Но још нешто. Немојмо народ раздраживати силним изборима јер ће огуглати и малаксати, па кад га баш устребамо он се неће заузимати за наше јавне ствари. Његово је тврдо убеђење, да је Петровићев и Боротин избор законит. Неће даље да злоупотребљава стрпљење славног сабора, него га моли, да све разлоге узме у обзир, те да без освртања на наше на жалост жестоке страначке страсти оверови избор Петровића и Бороте.

Др. Ј. **Радивојевић Вачић** прича, да је био при избору у Ст. Пазови и доказује, — мада није био ун тра у порти — да је избор Сандића и Јеремића правоваљан. Истинитост навода у протестима не може се овде установити, него истрагом.

В. **Муачевић** хоће да говори. (Тај део седнице већ смо донели. — Ур. „Бр.“)

Овде допуњавам извештај још једном сценом. Кад је перовођа Соларић напустио саборницу и кад га је Красојевић неколико пута звао натраг, довикнуо је Н. Петровић из предсобља Красојевићу: Шта га зовете натраг кад неће да дође?

Потпредседник осорно опомиње Петровића да се уклони из побочне собе и позвао је редаре да затворе врата. Међутим радикала Сандића, који е за време читања протеста такођер из предсобља сваки час упадао у реч, Красојевић никад није опоменуо.

Известилац др. Б. **Илијић** одустаје од предлога вериф. одбора и придружује се предлогу дра Манојловића.

XXIV. седница.

Потпредседник отвара седницу у 4 с. 30 мин по подне Од епископа су присутни Богдановић и Шевић.

На позив потпредседников прочитао је перовођа Воркапић записник прошле седнице.

В. Муачевић примећује на записник, да је он био прибележен за говорника и добио је реч. Председник је мислио да је дебата исцрпена и зато је ставио предлог на гласање, а њему одузео реч Тражи да то уђе у записник.

Св. Прибићевић у име самосталне странке протестује против тога што је В. Муачевићу потпредседник одузео реч и што је повредио слободу говора. Самостална странка је напустила саборницу због тога, чиме је хтела да се огради против повреде слободе речи. Потпредседник је ускратио Муачевићу реч, а није саопштио, да има писмен предлог, који тражи закључење дебате. Тек сабор има права да каже, да-ли да се дебата закључи или не, и ако изрече закључење дебате, онда сабор бира генералне говорнике. Понавља да у име самосталне странке протестује против одузимања речи. (Усклици: Живио!)

Потпредседник вели да је из обзира на многе послове, који чекају сабор ставио на гласање предлог за закључење дебате.

Овај одговор потпредседников примљен је на знање са 32 гласа против 19.

Перовођа Мих. **Соларић** учинио је изјаву, коју сам већ саопштио

Потпредседник (стојећи) јавља, да је кр. комисар оболео и да не може доћи сада у сабор да учини саопштење, него у среду.

Затим се прешло на дневни ред, те су за изасланике ради истраге у ствари избора у ст. пазовачком срезу изабрани: др. Радивојевић Вачић, Св. Прибићевић и Маве Орловић.

Известилац др. Б. **Илијић** реферише о Вел. Бечкеречком мандату, те пошто нема против тога никаква протеста, и пошто изборни записник и по форми и по садржини одговара прописима, то у име вериф. одбора предлаже, да се овај мандат оверови. (Једногласно се усваја.)

Св. Прибићевић подноси оставку на чланству у истражној комисији за ст. пазовачки срез.

На његово место бира се П. Милин.

Затим се прешло на специјалну расправу о прорачуну, која је запремила остали део седнице. Неке су ставке измењене, на пр. избрисана су два особна квинквенала управитељу сомборске препараандије Н. Ђ. Вукићевићу, стављена је већа потпора за школе у будимској дијецези.

Потпредседник је затим закључио седницу, а идућу је заказао за понедељак у 10 сахата пре подне.

XXV. седница.

= **Ср. Карловци**, 1. јула 1902.

После јаке буре наступила је нема, мртва тишина. Јутрошња седница прешла је мирно, па с тога имамо у овај мах да истакнемо само неке моменте. Чусмо пре свега да су Ђурица Јовановић и другови из Вел. Кикинде поднели протест против избора Марка Богдана, кога су самосталци данас кад се појавио у саборници поздравили бурним и искреним: „живио!“ Посланик Михајло Соларић поднео је прешан предлог за одлуку да сабор реши у каквом положају стоји саборски биро према сабору и имају-ли чланови бироа сва посланичка права или не. Уместо да се ова ствар одмах реши одлучи саборска већина после говора Михајловића и Миладиновића да се уступи одбору за прешне предлоге. Нови посланик прота Јеремић усрећио је сабор интерпелацијом о томе, хоће ли се граваминална представка, коју има да састави изабрани одбор, поднети још овом сабору на претрес или неће.

У специјалној расправи о прорачуну били су на реду у прорачуну расхода „управни трошкови“. Известилац Радивојевић Вачић предложио је да се ова ставка остави in suspenso, док се не претресе прорачун манастира. У свези с овом ставком поднео је посланик Крамата израђен и образложен предлог о преустројству управе, који је упућен прорачунском одбору на проучавање. Даље ставке у прорачуну расхода примљене су с незнатним изменама. Код ставке о обезбеђењу епископских резиденција против пожара потакнуо је Клицин питање о томе, да се омогући обезбеђење против пожара у крилу автономије за све општине. Ту мисао прихватио је прота Јеремић истичући да би се тако створио јак фонд за просветне цели, а Муачевић, мада у начелу није противан томе, сумња да би то било тако лукративно као што се нада Јеремић. Потакнута је мисао и о помоћи општинама српским које се деле од Румуна. После говора Клицина, Радивојевића-Вачића, Секулића, Теодоровића, Косовца одлучено је на предлог Клицина да се у прорачун унесе у ту сврху свота од 10.000 К. На предлог посланика Евгена Думче решено је да поједини фондови плаћају станарину не по фактичном стању имања, него по чистом приходу.

Pardon, мало не заборависмо да смо на овој седници имали први пут срећу чути — један нестиховни говор А. Сандића, који је говорио о врло прозаичној ствари, али за то ипак са много своје поезије.

XXVI. седница.

После подне опет видесмо с колико површности и трајавости ради радикална саборска већина. Узет је у претрес прорачун манастирâ Осим општих, давно познатих приговора о рђавом манастирском газдовању, запапрених јаким, врло радикалним речима, не могосмо дознати ништа стварно. Мада су господа имала детаљисане, какве такве исказе појединих манастира, није нико од њих, ни известилац ни који од оних силних „стручњака“, радикалних финансијера и економа који иначе говоре о свему и свачему, нико није ни покушао да бар нешто позитивно каже о приходима манастирским, да бар приближно расветли рђаве стране њихове управе и газдовања. Од општих, бомбастичних фраза није се отишло ни за корак. А то је питање ипак једно од најакутнијих.

У приходе манастирске не само да нису ни дирнули, него нису се усудили ни говорити стварно о њима. С тога је било најисправније мишљење Васе Муачевића, да се овај манастирски прорачун за сад, пошто је у њему све неизвесно и неуздано, остави како јесте, а да се главна пажња обрати повишењу прихода тиме што би се завела стручна управа, која би манастирску економију довела у ред и онда би се видело право стање, према коме би се могла тачно одредити и награда калуђерима и висина чистих прихода. Радикали на то нису пристали, него су прорачун манастирских прихода примили како је исказ и у нацрту С. Одбора. Главну су пажњу обратили снижавању расхода. Али и ту су показали да не знаду

управо што хоће и како хоће. Тако је известилац предложио да се снизе плате калуђерима. Кад је више говорника устало против тога, направили су малу паузу, отишли у клуб и кад су се вратили пустили су да остане како јесте. С толико неспремности и површности без сумње се још нико није усудио да се упусти у решавање овако важних питања.

Говор

архимандрита дра Георгија Летића

у саборској седници, држаној пре подне 26. VI. (9 VII.) о г.

Славни Саборе!

Једна од најважнијих дужности главе нашег автономног тела јесте да између осталога отклања од свога тела све убитачне опасности, а претрпљене ударе и задобивене ране на њему сигурним средствима да лечи. Велика опасност грози уништењем наше цркве и народа у епархијама горњокарловачкој и пакрачкој, поред оскудице у свештенству. Троглава аждаја дигла се да прогута онде што пре тековину Светитеља Саве. Пре свега комуналне школе прете онде уништењем и народне и црквене свести, тих јединих сигурних основа нашега опстанка. У њима не провејава често онај црквени и српски дух, који неизгладљив утисак има на млађане душе, него баш дух томе сасвим противан. Васпитна и наставна средства, као што су веронаука, појање и словенски језик занемарују се често у комуналним школама на недогледну и неизмерну штету оданашњег народа. Није тешко себи представити како се наша деца одгајају онде, где није учитељ ни Србин ни православни, или је у туђинским школама васпитан, где школски закон, научна основа и уџбеници циљају на друго образовање, него које ми потребујемо према положају, у којем стојимо према друштву и према вези, у којој стојимо према вери и цркви. Осим тога навалиће наскоро на онај народ језуитска најезда из Француске у великом броју. Ова војска у мантији, која не бира средства за постизавање сигурнога успеха, која је вешта и снажна у борби и гине ради пропаганде и уније, насрнуће као гладни вуци на драго стадо наше и распудиће га без добрих пастира. Поред те невоље увлачи се онде и губа назаренска, понајвише као ресултат неприлика верских, економско-материјалних и културних уопће. Та губа шириће се онде најбрже, пошто су те прилике онде најјадније. Нарочито са опадањем учитељске дужности цркве расте та секта, пошто народ, жељан да задовољи верској потреби свога духа — остављен себи без хришћанске поуке — усваја верско разлагање страпутицом или сам себи ствара религију, пуну штетних предрасуда. Поред толиких опасности, које уништењем прете, оставити онај народ без свештенства, јединог чувара верске и народне индивидуалности, јединога носиоца црквене и народне свести, значило би право издајство учинити и предати онај народ својевољно очевидној пропасти. То би била неправда нечувена. Онај народ има права на свој српски и православни опстанак, када је вековима за то крв пролевао. Онај је народ језгра Српства, која има будућности и у чије се руке преноси главни задатак наше мисије у повесници. Онај је народ изобиљан у таленту, окретности и жилавости, верској и црквеној свесности. И тај народ, коме није могла нахудити никаква груба непријатељска сила, зар да сада пропадне од културних непријатеља са немара својих културних вођа? Зар да му ми одузмемо оно, што му нико одузети није могао? Зар да му ми отештавамо, да дође до својих свештеника, тих јединих мисионара Српства православнога? Ми бисмо тиме показали највећу неблагодарност према прецима својима, који нам тековине своје у аманет оставише, а и према савременицима, који судбу своју нама поверише, а с тиме бисмо доказали и неспособност, да се за народне ствари старамо.

Славни саборе!

Рана ова настала са оскудице у свештенству, лечила се и до сада, но само привидно, јер је опет избијала, те и данас постоји. Сада је пак крајње време, да се искрено о томе злу посаветујемо, да тој рани што пре корен подсечемо и из основе ју залечимо. Увек сам за рад на основи по сигурним начелима, јер у палијативним средствима, која често употребљавамо на свима линијама, видим праву несрећу по нас.

Палијатива та јесу: прво одашиљање свештеничких кандидата за споменуте епархије у задарску богословију са предходном спремом од шест гимн. разреда са 400 К. год. стипендије. Пре свега оскудица је и поред тога трајала, пошто се младићи са шест гимн. разреда, особито бољи ђаци теже одлучивали ићи у Задар са толиком стипендијом, имајући у виду и дотацију, која их у будуће чека. Избор је био случајан; ко се пријавио био је примљен, без великога избора, јер је оскудица у свештенству то захтевала. Уз то не спремају се онде наши богослови у свему за наше потребе, а познато је да се један део богословских наука мора примењивати према партикуларним задацима.

Покушавало се и то да се гимназиста-ма VII. и VIII. разреда, који се обвезали да ће полазити богословију и по том служити у епархијама горњо карловачкој и пакрачкој, давала стипендија од 240 К. и бесплатна храна у благодјејајанију, што и богослови из тих епархија уживаху. Но и поред тога трајаше оскудица. Осим тога пријављивао се не увек најодличнији материјал а избор и ту не беше велик. Поговарало се још о једном палијативуму, који срећом није спроведен. А то је, да се укине пакрачка мушка и горњокарловачка женска препарандија, које тобоже спремају учитеље за комуналне школе, пошто наших у Хрватској и Славонији мало има, и да се за тако уштеђени новац оснује богословија у Пакрацу, у коју ће се примати богослови са мањом предспремом. Укинути обе споменуте препарандије, био би велик грех. Не стоји то, да ми не треба да васпитавамо учитеље за комуналне школе, него стоји баш обратно. Ако у комуналну школу дође учитељ или учитељица, који се образовали у нашим школама учитељским, такова школа de facto није комунална пошто у њој делује учитељ, који онако исто, као и ми мисли и осећа. Од таквих школа не бојмо се! И баш зато и тражимо јавност тих препарандија, да би се питомци њихови без препреке могли намештати и у комуналним школама. Женску пак препарандију не би требало без обзира на то никако укинути, пошто она усавршава опће образовање наших будућих матера у духу нашем. Но да ли би било целисходно подићи нову богословију у Пакрацу — што предлаже епарх. скупштина пакрачка — у којој би се мање учило и у коју би се примали слушаоци са мањом предспремом? Према напред изложеним опасностима свештенство тих епархија морало би бити, ако не више, а оно бар онолико спремно, као и у осталим епархијама. Тежи задаци тражили би и јаче силе. Зар баш на мртвим стражама да постављамо слабије стражаре? Неправду чинимо том народу нашем и тој језгри нашој ако и те једине чуваре њихове слабије наоружамо. Осим тога онај народ треба да накнади културни прогрес, у којем је заостао за својом браћом у другим епархијама, што такођер тражи јаче силе у свештенству. Децентрализација богословије водиће уз то ослабљивању обојих завода, особито у недостатку броја потпуно спремних професора и материјалних жртава, које смо вољни на ту сврху жртвовати. Увек је лакше једну богословију добро издржавати, него више. Засебно издржавање професора, набавка засебне библијотеке, која стаје огромну своту, а без које нема добре богословије ни добрих професора, стало би великих жртава, а на уштрб жртава, које смо дужни поднети за карловачку богословију. Ако би се пак и онде увело семениште, издржавање те богословије стало би још више трошка, дочим ће се у Карловци семениште и за питомце истих епархија из Текелијине закладе издржавати. Па све то опет не би довело до успеха, док се не уреди боље дотација и док се не омогући сиротањи издржавање кроз гимназију. Јер ако стоји она мизерија са дотацијом, без сумње неће нико, ко сам себе издржи кроз шест гимн. разреда ићи у богословију, него на друго поље, тим пре, што ће му то — ако је бољи ђак, многобројне наше и имовних опћина стипендије могућним учинити. Ићи ће у богословију можда само лоши ђаци, који не узмогу стипендију добити, нити на другом пољу просперирати, о чему нам и материјал, који се стиче у учитељске школе, горка сведочанства даје.

С тога ради сигурнога повољчога успеха ја предлажем, да се овде у срцу српске митрополије карловачке оснује поред гимназије конвикат за синове споменутих епархија, евентуално и будимске епархије, који би се својим путем и начином обавезати (помоћу правих обвезница, истављених од њихових родитеља крајем сваке шк. године на ону своту, која је те године на њих утрошена), да ће после положеног испита зрелости ступити у богословију и по том као свештеници служити у својим епархијама, ако се од цркве за то способним пронађу. Узмимо да у редовним приликама епархија гор. карловачка потребује годишње 5, пакрачка 3, а будимска 2 свештеничка кандидата, то би у том конвикту за сваки гимн. разред морало бити таквих десет питомаца, осим питомаца у семинару и богословији. Укупни број деце у том конвикту износио би даклем 80, а издржавање њихово 32·000 К рачунајући по 400 К издржавање једнога, што би свакако мање износило, него издржавање богословије и богослова у Пакрацу, које ни близу сврси не би водило као ова мера. Ово је максимална свота, која би се можда могла и помоћу клерикалних стипендија, ако ове постану излишне услед Текелијине закладе за семениште, и помоћу богословскога фонда епархије пакрачке допуњавати. Од сувишка пак направио би се фонд за тај конвикат. Извештен сам, да би било и годишњих прилога на ту сврху. Н. пр. Српска Банка давала би на то угледан прилог годишњи.

На тај начин би се омогућило и даровитој и честитој сиротињској деци да се попну о опћем трошку до свештеничкога сталежа. Тако би се покупила деца, које је сам Бог позвао да буду свештеници, и ангажовала би се за цркву, место оних који се данас без тога позива силом гурају на та места, са којима црква велику невољу има, и који су прави порази за целе деценије по опћинама, где су намештени. Тако би се спасли таленти на корист народа, који би иначе пропали код оваца и говеда. Загребачки „Привредник“ је показао, колико се ваљане сиротиње поверило њему, да му он будућност спрема. Тако изабрани материјал бољи од бољега спремао би се савесно које у гимназ. конвикту, које у богосл. семеништу, те би се од њега направили сами одликаши и најсавеснији раденици. И тако би те епархије не само имале свештеника него би имале одличних свештеника. Осим тога тако религиозно одгована омладина која је још и спасена од сиромаштва, имаће прегорења и захвалности и осећаја дужности према своме народу. Помисао сама, да би без помоћи опће остали у сиромаштву бедном као најтежи раденици, измириће их са судбином и VI. класе парохије.

И тако би мртве страже наше добиле свештенство првога реда са особитим прегоревањем, у истини праве апостоле српскога православља.

Такови ће знати издржати и најтежу борбу са спољашњим и унутарњим непријатељима. Осим тога измириће веру са науком, цркву са интелигенцијом и народ ће ујединити.

Према новим задаћама црквене установе нешто либерализовати, а либералне и радикалне струје нешто поклерикалити, народни и црквени живот у једну хармонију довести, да једно другом не смета, но помаже. Прошириће они и народно образовање кроз цео век људски и унапређивати га и интелектуално и морално и материјално по примеру т. зв. унутарњег мисионарства на западу, чији су плод и земљорадничке задруге.

Нека нико не мисли, да се успех овако полако постизава. На позив учињен од надзорнога одбора пријавили би се у тај конвикт не само почетници, него и младићи одмах из разних разреда, пошто би им се тако омогућило даље издржавање и пошто би само на тај начин били примљени у богословско семениште.

Ово је сигурни лек, да се несташици у свештенству тих крајева доскочи. Нека нико пак не мисли да ја тиме излишност уређења питања о дотацији свештенства у тим епархијама тврдим. То не стоји. Моје је тврдо уверење да ће само повољно решење оба ова питања до успеха водити. Предлог мој гласи да сабор реши да се такав конвикт оснује, да у прорачун стави за тај конвикт извесну максималну своту, и да упути Саборски Одбор да тај конвикт оснује и о том извештај са односним предлозима овом сабору поднесе.

Политички преглед.

— Црна Гора и папска столица. У Риму је изашла једна брошира под натписом „Le Montenégro et le Saint-Siége“, од маркиза Мак Свинеја, у којој се расправља питање о св. Јеронимском заводу. Кратка садржина брошире је ово:

У уводу каже писац, да је Лав XIII. кад је ступио на папску столицу, затекао врло неповољне међународне односе. За време 25-огодишње владавине пошло му је за руком да својим душевним, моралним особинама а особито дипломатском способношћу створи у свима светским државама најповољније односе за католичку цркву, те је тако подигао углед и уплив цркве на такав степен, кога до сад још није имала. Пошто је изрђао све конкордате, које је папа Лав XIII. са појединим државама склопио, прелази писац на онај конкордат, који је 1886. са Црном Гором склопљен. Овај је већ и зато важан, јер је то први уговор, који је званично одредио положај католичке цркве у једној православној словенској држави. Затим писац описује историју католичке цркве у Црној Гори све до 1886., која је истоветна са историјом барске бискупије. Овде истиче, да је по престанку дукљанске митрополије наслов овога прешао на барског бискупа и опуномоћен је да носи наслов „Primas regni Serbiae“. Затим говори о конкордату од 1886. Затим приказује данашњи положај католичке цркве у Црној Гори у врло повољној светлости. Основ томе положају је конкордат и његово извршење. Највише заслуге у томе има кнез Никола и надбискуп Милиновић.

— Пут италијанског краља. Краљ Виктор Емануило у четвртак у 11 часова у вече кренуо се на пут у Русију из свог летњег дворца Ракониги, у пратњи министра краљевског дома Понцио-Ваглија, главног дворског маршала грофа Ђанотија, генералног ађунтанта Брусати, многобројне војне и грађанске свите. У Милану придружио се краљевој пратњи министар спољних послова Принети, и легациони секретар Емануило Принети. При поласку силан свет одушевљено је поздравио краља. У Вирбалу краља је дочекао руски дворски воз, који се одма кренуо са високим гостом преко Ковна-Вилне и приспео је јуче, у недељу, у 3 и по сата по подне у Петерхоф.

На дан краљевска поласка сви озбиљнији листови италијански поздравили су врло симпатички руски пут краља Емануила, па говорећи о пријатељским односима Италије према Русији, једногласно изјављују мишљење, да тај пут нема нарочитог политичког значаја, и да би било погрешно очекивати од тог пута каква дејства на опште политичко стање. Али и у Италији и у Француској има ипак довољно мњења, која краљевој посети на руском двору придају велики политички значај, на поводом обновљеног тројног савеза коментаришу га на разне начине. — Том коментарисању износи се сасвим противно гледиште у једном отвореном писму неког италијанског државника у бечкој „Pol. Corresp.“ у коме се вели, да је руски пут краља Виктора искључиво акт учтивости, који одговара међународним обичајима, и да све посете краљеве, које ће овој следовати, немају никакве везе са политичким рачунима. Тако исто, вели се у том писму, погрешна је поставка, да ће састанак владалаца Италије и Русије бити повољна прилика за оцену споразума у погледу извесних европских питања у будућности. Међутим вероватно је, да ће приликом ове посете управници спољне политике обеју држава учинити кораке, да се постигне давно жељени трговинско-политички споразум између Италије и Русије.

Дописи.

Иланча, месеца јуна 1902. (Умировљење нашег бележника — Избор бележника.*) Признати нечије заслуге, било ма на ком пољу стечене, дужност је сваког ближњега, и ко ово неће да призна, било из ког разлога, јесте човек неваљала срца и покварене душе.

Савест ми не би мирна била када овде ма и у најкраћим потезима не би приказао једног заслужног Србина, који је све своје силе на добро једне општине посветио. Овдашњи бележник г. Рада Мијатов од развојачења границе па све до пре неколико дана — дакле пуних 30 година — служио је у овој великој општини пуним прегоревањем и ретком издржљивошћу. Био је званичник у пуном слислу те речи. Тачност његова прешла је овде већ у пословицу. Својим држањем популарисао се што ретко ко, те онда није ни чудо, да је све своје замишљање — које се клониле на добро општине ове — без икаквих препрека и трзавица извађао.

Са оваким успехом не може се баш сваки бележник похвалити, а ништа теже за бележника, ко бити у опреци и несагласности са народом.

*) Због нагомиланог материјала није раније могло изћи. — Ур. „Бр.“

Штедљив до крајности, сачувао је општину нашу од и једне путуре дуга.

У свако доба наћиће се у општинској благајни по неколико хиљада круна готова новца. Од општинског намета нема код нас ни помена, што је дачас реткост и чути, а то је све несумњива заслуга нашег бив. бележника. Са својим млађима беше строг но и добар старешина. Као Србин и одан син св. матере наше цркве био је овој свагда привржен било саветом било потпором. Општу светињу славних предака наших, — донде пустош — гробље, трудом својим а без и једне црквене паре довео је у најлепши поредак, снабдевши га дивном оградом, да и у многим варошима лепше нема.

Но најзначајније и монументално дело овог честитог Србина јесте то, што је пре краткога времена упливом својима израдио, да се 1:8 лаваца општ. земље на име црк. општине преведе, и е тим приход црквени се више хиљада круна умножио. Ово је, свечано изјављујемо, само његова заслуга и ничија друга, који би хтели да се на рачун црквене општине туђим перјем ките! И заиста ово светло дело овековечиће име његово у општини овој, а потомство свагда ће име његово с благодарношћу и пијететом спомињати.

И ако је човек још у пуној снази — ступа у заслужен мир, желећи провести заостатак својих Богом дарованих му дана мирно и спокојно. Па при растанку с њиме, благодаримо му на свим добрима учињеним општини овој у току од три деценија, желимо му да своју заслужену мировину дуго и дуго ужива у кругу своје деце и молимо га, да својим богатим искуством и саветом и даље општини овој притече.

Дана 8. (21.) о. м. имали смо избор бележника, на које место многи компетоваше и од 3 избору припуштених кандидата, изабрат је Србин Душан Касапиновић дугогодишњи подбележник из Добрице. У изабраном бележнику добијамо достојног заменика нашег бив. бележника, младу, одличну и одушевљену снагу, коме од срца желимо: срећан, успешан и дуг рад.

=

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 1. јула 1902.

— **Српски учитељски конвикт у Новом Саду** заказао је своју редовну скупштину за идући четвртак 4. (17.) јула о. г. у 10 сати пре подне са овим дневним редом: 1. Оверовљење чланова. 2. Отварање скупштине и помен мртвих. 3. Извештај о раду одбора за прошлу шк. год. 4. Извештај благајников о рачунима. 5. Извештај прегледачког одбора на рачун. 6. Извештај надзорника и надзорнице. 7. Извештај лекарев о здравственом стању. 8. Извештај фискала П. Гостовића о оставини пок. Љуб. Радишићке. 9. Предлог прорачуна за науку 1902—1903. г. 10. Предлог одборски у погледу куће у Руми. 11. Евентуални предлози појединих чланова. 12. Избор питомаца и питомиця. 13. Избор часника и управног одбора. 14 Избор прегледачког одбора и тројице за оверовљење записника скупштинског.

Уз позив на скупштину изнесен је извештај председника А. Вујића о раду управног одбора за прошлу школ. 1901—1902. годину, као и преглед рачунски за ту годину, преглед стања друштвеног и уз то прорачун за идућу школ. 1902—1903. годину. Из целог тог извештаја извире, да завод материјално напредује, јер је исплатио 4200 кр. хипотекарног зајма. Истина, да је за то употребљен легат пок. Љубице Радишићке од 2400 кр., али ипак излази, да је 1800 кр. плаћено из прихода самог завода, а то је поглавито учињено из чланарине потпомажућих чланова, пошто се уписало 16 таких чланова са 100 круна, а само 8 оснивача (учитеља и учитељица) са мањим уплатама, те по томе излази, да су питомачке уплате подмириле потребе завода за прошлу годину.

У извештају се наводи, да је прошле школ. године било: 120 чланова оснивача и 240 потпомагача. Питомаца је било 43 мушка и 23 женских са 9 мање него пређашње године. Од питомаца ових било је: 43 учитељске и 23 неучитељске деце. Оснивачи дугују 3506·58 кр. чланарине, а потпомагачи 2635 кр. У току целе године примљено је: 31.105·41 кр., а мање 537·27 кр. издато је толико, где се урачунало и отплата дуга и легата. Кућа и земља у Руми носи преко 2500 круна аренде.

Друштво има имања свога: 133.359 круна 49 пот., а дуга на то: 31.704 кр 34 п., те према томе је чиста актива: 101.655 круна 15 пот.

Једно нас буни, што се у прорачуну за идућу школ. 1902—1903. год. исказује примање у 19.010 кр., а издавање у 22.270 кр., те према томе се исказује мањак од 3260 круна а некаже се, чиме ће се тај мањак покрити, јер извештај казује, да су добровољни прилози у назадку, а и чланарине теже утичу но пре. Задатак скупштине, а нарочито нове управе треба да иде за тим, да се тај мањак покрије већом уштедом и већим приходима, који се повишују или прибављањем нових чланова, повишењем тасова и сличним установама; а у првој линији позвани су учитељи, да своју ствар пригрле свим родољубљем својим.

— **Српски краљ и краљица у Петрограду.** Како неки горњи листови доносе вест, већ је одређено време, када ће краљ Александар и краљица Драга ићи у Петроград. По томе ће краљ и краљица крајем септембра или почетком октобра стићи у Ливадију, где у исто доба стижу грофа Ламсдорф, министар председник Вујић, и руски посланик у Београду Чариков. Краљевски пар вратиће се морем преко Цариграда, где ће посетити султана.

— **Др. Михаило Пупин Идворски у Европи.** Београдском „Дневнику“ пишу из Берлина: Славни и учени Србин елекротехничар у Америци д-р Михаило И. Пупин, професор свеучилишта Columbia-Golege у Њу-Јорку, прешао је ових дана у Европу, и сада се због својих најновијих патената налази у Берлину. Из Берлина намерава такође због својих научних ствари једно време пробавити у Бечу. А из Беча намерава на кратко време посетити своју родбину у В. Бечкереку, Идвору, Црепаји и Панчеву. Д-р Михаило Пупин Идворски рођен је у селу Идвору (у Банату). И као млад човек отишао је у Америку, где је кроз низ година својим неуморним трудом и богатим знањем стекао у страном далеком свету велика гласа и иметка. Д-р Пупин је један од првих електротехничара. Сва американска и европска штампа с радошћу је поздравила пре годину дана његов најновији проналазак телефонирање испод мора из Америке у Европу. И приписивала да ће двадесети век услед тога проналаска од великог преображаја бити. Српство се може поносити што тако славног сина у далеком свету има, који у страном свету српско име прославља, као што се и д-р Пупин дичи што је Србин, што нам јасно сведочи, када је уз његово име д-р Михаило Пупин, узео и призив свог родног места Идвора — Идворски.

Новости са стране.

— **Земљотрес у Солуну.** У Солуну је био у суботу по подне јак земљотрес, који се приметио чак на земљотресној станици у Љубљани. Прве вести о овом земљотресу јавиле су, да је том приликом Солун претрпио огромне штете и да је било и људских жртава, али се то доцније побило и доказало као претерано. Међутим се земљотрес у понедељак неколико пута понновио — око тридесет пута — и то 8 пута врло јако, тако да се трећина солунског становништва морала иселити из вароши у поље, где је војска морала уступити своје шаторе. Све фабрике, трговине и надлештва у Солуну престала су радити.

Много опаснији био је земљотрес у селу Гувезно код Солуна. Ту је срушено 150 кућа тако, да је 800 душа остало са свим без крова, а четворо је погинуло. Целог тог дана земљотрес се понављао тако да становништво није од страха знало шта да ради, тек после 2 сата по подне престали су потреси.

— **Пресуда над потпуковником Гримом.** Цар Никола II. потврдио је пресуду варшавског ратног суда, којом је познати издајица потпуковник Грим осуђен на 12-годишњу робију и на губитак свих права.

— **Цртица из живота Наполеонова.** Године 1785. после сјајно положеног испита, Бонапарта је наименован за арт. потпоручника у II-ом арт. пуку „de la Téré“ који је тада био у Д'фену. Пошто је остао извесно време у Гренoблу, настанио се у Валенсеу; ту је сунце будућности почело да растерује сутон младог незнаног човека. Зна се да је Бонапарта био сирома; али ма како да је био сирома, ипак је мислио да сад помогне своју породицу и позва свога брата Луја, који је био 9 година млађи од њега. Обоје су становали код госпође Бон, „Велика ул.“ бр. 4. Бонапарта је се сместио у собу за спавање а изнад његове собе беше собица на тавану, у којој смести малог Луја.

Сваког јутра рано, веран навикама из завода (које су га навике доцније очврсле) будио је свога брата, ударајући батином по тавану, да му даје лекције из математике

Једног дана, млади Луј, који је имао грдне муке да се навикне на овај начин живота, силажаше тромије и тужније него обично; Бонапарта је лупао и по други пут, док његов ученик лагано уђе унутра.

— Шта је с тобом ово јутро? чини ми се да смо доста лењствовали! рече Бонапарта.

— Ох, да знаш брате, како сам диван сан снио! одговори дете.

— Дакле шта си сањао?

— Сањао сам као да ја бејах краљ!!

— Па шта сам онда ја био?... Цар? рече слежући раменима млади потпоручник. — На посао.

И свакидашња лекција отпоче, као и обично, предавана будућем краљу од будућег цара.

Изјава.

Као најстарији изборник, који сам отворио изборну скупштину приликом поновног избора посланика за срп. нар. црк. сабор за изборни срез ст. пазовачки, овим изјављујем на своју поштену реч, да је тачно у 9 сати под мојим председништвом изборна скупштина отворена и да је изабран за председника изборног одбора г. Димитрије Дамјановић, а за одборнике г. г. Сима Араницки, Душан Натошевић, Филип Кетић и Алекса Петровић, те да сам се после тога са биралишта удаљио. — Уједно изјављујем, да под мојим председништвом никако други одбор није изабран, те да је проста лаж, да је обављен други изборни одбор, коме је био председник Јефта Матић парох из Сурчина.

У Новим Карловцима, 29. јуна 1902.

Пред нама: **Максим Живковић** председник по годинама најстарији.
Рада Мандић,
Жарко Љубиша.

Привреда.

— **Стање усева у Угарској.** Према извештајима, који су стигли министарству пољопривреде у другој половини месеца јунија, било је већим делом кишовито и ветровито време. Ипак толико нема рђе на житу, као што се очекивало и зрње се махом лепо и нормално замеће. Озима пшеница претежно је добра. У опште стање пшенице може се сматрати прилично и средње руке. Према службеној процени од 20 о. м. очекује се жетва од пшенице 40·8 мил. мет. цент. (према 41·14 мил. мц. на 10 о. м.), ражи 12·92 мил. мц. (према 12·95 мил мц. на 10. о. м.), јечма 11·88 мил. мц. (према 11·67 мил. мц на 10. о. м.) и зоби 10.62 мил. мц. (према 10·66 на 10. о. м.) Кукуруз се развија лагано, али је здрав, мада је доста заостао у расту према годишњем добу. Кромпир стоји у земљи попречно повољно. На поврће и зелен утецала је киша повољно, но са друге стране хладно време спречава га у расту и развијању.

Трговина.

Храна.

Нови Сад, 1. јула 1902.

Цене су биле:

Жито старо прве каквоће	— — 16	К 60	— п.
Жито старо друге каквоће	— 15	„ 80	— „
Зоб — — — — — — — —	13	„ 60	— „
Јечам нови — — — — — —	9	„ 60	— „
Кукуруз стари окрњен — —	10	„ —	— „
Кукуруз нови окрњен — — —	9	„ 80	— „
Пасуљ бели — — — — — —	11	„ 80	— „
Пасуљ жути — — — — — —	11	„ —	— „
Вика — — — — — — — —	14	„ —	— „
Мухар — — — — — — —	22	„ —	— „
Проја — — — — — — — —	9	„ —	— „
Вуна — — — — — — — —	105	„ —	— „

Све од 100 клг.

Марва, свињи и живина.

Нови Сад, 1. јула 1902.

Волови . . . . . по кил.	38—40	пот
Свињи тешки . . „ „	76—78	„
„ средњи . „ „	70—72	„
„ лаки . . „ „	60—62	„
Теоци . . . . . „ „	48—54	„
Јагњци . . . . „ „	52—46	„
„ по пару 18—20 К		
Кљукане гуске по кил. . . пот.	92—96	К
Јаја 9—10 ком.	—40	„

НОВИЈЕ.

Берлин, 30. јуна. Цар Вилјем ће новембра месеца вратити краљу талијанском посету. Цара ће пратити на путу грофа Билов.

Цетиње, 30. јуна. Јуче пре подне било је венчање кнеза Мирка са Наталијом Константиновићевом. Венчање је извршио митрополит Митрофан. Од двора кнеза Данила па до цркве начинила је војска шпалир. Многобројан свет одушевљено је поздрављао брачни пар. После венчања отишли су сватови у кнежевски дворац, где су младенци примили честитке дипломатског кора, министара, грађанских и војничких достојанственика. Пред двором чинио је силан свет овације младенцима, који су више пута морали излазити на балкон, а војска је дефилирала испред дворца. У подне је био у двору велик доручак, а у вече свечан ручак и пријем.

†

Јавна захвала.

Приликом смрти нашег милог и незаборављеног сина

ТОШЕ САРАЈЛИЋА

налазимо се побуђеним изјавити нашу најтоплију благодарност свима онима, који су у великој нашој породичној жалости придошли нам својим саучешћем, личним или писменим изразом.

У првом реду хвала преч. г. Др. Владимиру Димитријевићу пароху пештанском и г. учитељу Алекси Михајлићу који су милог нам покојника у Пешти опојали и испратили нашем загрљају, да га сместимо у вечу кућу његовог родног места.

Израз наше топле благодарности нека прими суботичко грађанство са пресветлим Господином Андријом Шмаусом великим жупаном, који су на глас смрти свога варошког бележника дали топал израз свога саучешћа у нашој преголемој тузи.

Хвала г. г. свештеницима, који су са лепом песмом цркве православне отпратили до вечне куће наше мило чедо, — а посебце хвала из дна душе љубљеном нам поп-Младену Јосићу пароху мартоношком, који нам је говором својим у св. цркви пружио блага мелема и утехе хришћанске. Хвала и осталом при погребу суделујућем свештенству: г. г. Јосифу Рацковићу намеснику м. Ковиља, Сими Николићу и Тоши Јозановом паросима Ђурђевачким, Стевану Стевановићу пароху ковиљ сентиванском, Василију Теофановићу и Василију Стојадиновићу паросима чурушким, Николи Арсеновићу капелану госпођиначком, Милошу Катићу пароху овдашњем и Јеловцу ђакону м. Ковиља.

Хвала месним и околним г. г. учитељима који песмом тугованке отпратише до вечне куће вашег млађаног сина.

Хвала госпођици Фемки Миличићевој која је венац носила уз млађане кумиће покојникове синове Аркадије и Софије Марковић књиговође Матице Српске, који су нам у овим нашим тужним осећајима пружили пуно утеха.

Израз наше благодарности нека прими овај лепи низ млађаних девојака, које су поред сандука пратили до вечне куће наше мило мезимче.

Хвала и целом овдашњем грађанству без разлике вере и народности, који присуством својим дадоше обилатог израза саучешћа, те нам блажише наше горке јаде у превеликој тузи, која нас је за вечност обавила.

У Жабљу, 27. јуна 1902.

Ожалошћени родитељи:
Петар Е и Марија Сарајлић.

†

Јавна захвала.

Поводом прерано смрти нашег непрежаљеног сина и супруга

Жарка Ђукића

пароха батајничког

примили смо толико доказа искреног саучешћа, усменог и писменог, да се не можемо свакоме посебно захвалити, па то чинимо овим путем, те се захваљујемо пречасном г. протопрезвитеру земунском Ј. Вукадиновићу, часној г. г. свештеницима обојега реда из околине и из места. Захваљујемо се надаље г. г. капеланима земунским Д. Марковићу и Груићу, који се са покојником први у цркви а други на отвореном гробу опростише.

Нека буде особита хвала изражена срп. црк. певачкој задрузи земунској.

Захваљујемо се надаље г. г. Николи Петровићу народ. заст. из Ст. Пазове, дру Драгутину Грчићу и дру Емилу Костићу из Шида као и г. г. трговцима из места и са стране са породицама.

Хвала надаље г. г. местним учитељима и ђци учитељици који су са школском децом покојнику последњу почаст исказали.

Нека је хвала г. г. учитељима и учитељицама са стране.

Коначно се захваљујемо целокупном грађанству обојега пола из места и са стране.

Нека је особита хвала г. Лази Томићу на његовом уложеном труду.

Још једном свима скупа најискренија хвала.

У Батајници, 26. јуна 1902.

Ожалошћена породица.

Власник и издавалац: Дружина Бранка. **Одговорни уредник Јанко Перић.** **Штампарија Браће М. Поповића у Новом Саду.**